

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ПЕРЕВЕРЗА ІРИНА МИХАЙЛІВНА

УДК 340.12:347.965.001.18

**ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ
АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність: 12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор
БЕХРУЗ Хашимутулла,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
член-кореспондент Міжнародної академії
порівняльного права,
завідувач кафедри права Європейського
Союзу та порівняльного правознавства

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України
РАБІНОВИЧ Петро Мойсейович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
професор кафедри теорії і філософії права;

кандидат юридичних наук, доцент
МАТВЕЄВА Лілія Георгіївна,
Одеський державний університет
внутрішніх справ,
професор кафедри теорії та історії
держави і права

Захист відбудеться «18» липня 2016 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.01 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий «17» червня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Р. Біла-Тіунова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Потреба в юридичній допомозі та фахівцях, які володіють правозахисними навичками, існувала за всіх часів. Доля інституту адвокатури багато в чому залежала від соціального, правового і політичного клімату всередині країни. Процес удосконалення умов надання юридичної допомоги відбувався паралельно з розвитком суспільного і державного устрою. Вплив держави на формування інституту адвокатури здійснюється шляхом його правового регулювання, суспільство визначає потребу у цьому інституті, а політичні умови багато в чому визначають і саму долю адвокатури. Сучасний інститут адвокатури функціонує на принципах самоврядування, незалежності та недержавності; є організацією професійних юристів; покликаний захищати і представляти інтереси окремих осіб і громадських груп; а юридична допомога, що надається адвокатами, є однією з важливих гарантій захисту прав людини, реалізацією якої забезпечуються механізми правозахисної системи держави та громадянського суспільства. На фоні глобалізації правового простору та розробки єдиних стандартів у правовій сфері доречно проаналізувати інститут адвокатури у різних правових системах сучасності, а також в історичному аспекті, для визначення багатогранності відносин у сфері адвокатської діяльності, різноманітності шляхів розвитку адвокатури в організаційному, функціональному та інституціональному напрямках.

У роботах вітчизняних і зарубіжних правознавців, як правило, приділяється увага правовим системам зарубіжних країн у цілому. Недостатньо вивчено власне інститут адвокатури у різних правових системах, а загальний аналіз, типологізація моделей адвокатури є практично відсутніми. Науковий інтерес до типологізації моделей адвокатської діяльності та визначення основних підходів полягає у поглибленому дослідженні самого інституту адвокатури і власне адвокатської діяльності, полегшенні вивчення інституту адвокатури за допомогою його моделей, побудові концепцій розвитку цього інституту, прогнозуванні на основі отриманого досвіду.

Назріла необхідність у дослідженні особливостей правових моделей інституту адвокатури та адвокатської діяльності і, власне, їх типологізації, оскільки моделювання та типологізацію адвокатури неможливо здійснювати, дотримуючись звичної системи класифікації правових систем. Інститут адвокатури у різних правових системах функціонує, спираючись на подібні принципи і схожі механізми, але якщо ретельно дослідити особливості історико-інституційного розвитку, функціонально-організаційні положення, то можна виокремити правові відносини, в яких адвокатури або адвокатська діяльність в окремих правових системах достатньою мірою відрізняються від їх стану в інших. Саме ці окремі розбіжності і стали основою для визначення правових моделей інституту адвокатури та адвокатської діяльності і подальшої їх типологізації.

Уявляється логічним вивчення адвокатури з точки зору суб'єктного, інституціонального, функціонального підходів, що дозволить здійснити теоретико-правове наукове дослідження, присвячене комплексному осмисленню організації інституту адвокатури та типологізації моделей адвокатської діяльності.

У середині третього десятиліття незалежності України актуальним є дослідження реформування та функціонування української адвокатури та її моделей у процесі визнання стандартів прав людини, формування правової держави, становлення правозахисної системи держави та громадянського суспільства.

Концепція дослідження ґрунтується на характеристиці правових моделей інституту адвокатури у різних правових системах шляхом їх моделювання та типологізації за різними критеріями залежно від розбіжностей у функціонуванні інституту адвокатури та особливостей надання адвокатської діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано у відповідності до планів наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності й права» (державний реєстраційний номер 011U0006H) на 2011–2015 рр. та «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842) на 2016–2020 рр. Тема дисертаційного дослідження є складовою частиною наукових досліджень кафедри права Європейського Союзу і порівняльного правознавства Національного університету «Одеська юридична академія» «Діалог сучасних правових систем. Адаптація правової системи України до європейського права» на 2011–2015 рр.

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у визначенні загальнотеоретичних підходів до моделювання адвокатської діяльності та виявленні особливостей їх становлення та функціонування.

Визначена мета обумовила постановку та вирішення таких задач:

визначити методологічні основи дослідження інституту адвокатури та типологізації моделей адвокатської діяльності;

виявити потенціал методу правового моделювання у дослідженні адвокатської діяльності;

проаналізувати категорії «модель», «правова модель», «юридична конструкція», «критерій» стосовно адвокатської діяльності;

сформулювати поняття «правова модель адвокатської діяльності» та визначити послідовність етапів моделювання адвокатської діяльності;

охарактеризувати правові моделі адвокатської діяльності, які сформувалися відповідно до різних правових традицій;

сформулювати основні підходи до типологізації адвокатської діяльності на підставі відповідних критеріїв;

проаналізувати зміст суб'єктного, інституціонального та функціонального підходів до моделювання адвокатської діяльності, виявити особливості кожного з них;

визначити основні моделі адвокатської діяльності в Україні.

Об'єктом дослідження є адвокатура як соціально-правовий інститут.

Предметом дослідження є загальнотеоретичні підходи до моделювання адвокатської діяльності.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить діалектичний підхід як основний спосіб об'єктивного пізнання динаміки становлення та функціонування основних моделей (п. п. 1.1, 1.4, 2.1, 3.3) Використано також інші методологічні підходи: цивілізаційний, аксіологічний, антропологічний, порівняльно-правовий, герменевтичний, історичний, системний, синергетичний. Застосування цих підходів у їх поєднанні дозволило осмислити і розкрити предмет дослідження в узагальнюючих закономірностях і в різноманітті форм прояву змісту. Цивілізаційний підхід використано при дослідженні множинності правозахисних та інституційних явищ, які відображають різноманіття правозахисної діяльності та інституту адвокатури у правових системах. (п. п. 2.1, 3.1, 3.2). Аксіологічний підхід дозволив розглянути принцип захисту прав і свобод людини і громадянина за різних часових періодів як правову цінність, у цьому зв'язку охарактеризувати адвокатуру як інститут, діяльність якого спрямовано на охорону цієї цінності (п. п. 1.3, 2.2, 3.2, 4.3). Антропологічний підхід крізь призму універсальності і різноманіття людського буття дозволив розкрити різновиди допуску іноземних адвокатів до професійної діяльності на території приймаючої держави (п. 2.2), моделей організації адвокатського самоврядування (п. 3.3), моделей безоплатної правової допомоги (п. 4.3). При моделюванні адвокатської діяльності герменевтичний підхід застосовано при вивченні нормативно-правових актів, (п. п. 1.1, 3.1, 3.3, 4.1, 4.3). Порівняльно-правовий підхід використано у процесі визначення правових категорій; для порівняння правових актів щодо правового регулювання інституту адвокатури та адвокатської діяльності та організаційно-функціональних основ; для зіставлення моделей інституту адвокатури різних правових систем (п. п. 1.3–1.4, 2.1–2.2, 3.1–3.3, 4.1–4.3). Застосування історичного підходу дозволило розглянути генезу інституту адвокатури в історії правової думки (п. 1.1), визначити розвиток та динаміку правозахисної діяльності та інституційних основ адвокатури при дослідженні моделей суб'єктного та інституціонального підходів (п.п., 3.1–3.2). Використання системного підходу дозволило розглянути інститут адвокатури як цілісну сукупність різноманітних елементів, які взаємодіють між собою і навколишнім середовищем, як систему (п. п. 1.3–1.4, 2.1–2.2, 3.1–3.3, 4.1–4.3). Синергетичний підхід дозволив простежити усі етапи універсального процесу самоорганізації інституту адвокатури та адвокатської діяльності, як процесу еволюції порядку, та визначити вплив на еволюцію адвокатської

діяльності і самого інституту адвокатури випадкових факторів (п. п. 2.1–2.2, 3.1–3.3, 4.1–4.3). Метод правового моделювання використано для створення уявних правових моделей адвокатури, які відтворили сам інститут адвокатури або окремі його властивості, або особливості адвокатської діяльності. Він дозволив опосередковано отримати необхідну інформацію про інститут адвокатури та адвокатську діяльність у тій чи іншій системі (п. п. 1.3-1.4, 2.1-2.2, 3.1-3.3, 4.1-4.3).

Теоретичну основу дослідження становлять роботи таких фахівців із теорії та філософії права, як: С. Алексєєв, Н. Аніщук, Х. Бехруз, І. Блауберг, О. Вишняков, А. Воронов, В. Гусарєв, М. Дамирлі, В. Дудченко, Д. Керимов, О. Кресін, Н. Крестовська, І. Кривцова, А. Крижанівський, В. Лафітський, В. Леванський, Е. Лукашева, І. Лукашук, Л. Луць, М. Марченко, Н. Матузов, В. Нерсисянц, Ю. Оборотов, П. Рабінович, О. Скакун, О. Скрипник, Ю. Тихомиров, А. Фальковський, А. Черданцев, Ю. Шемшученко та ін.

Питання, пов'язані з функціонуванням інституту адвокатури і моделюванням адвокатської діяльності, набули відображення в роботах А. Аксьонова, Т. Апарової, М. Аракеляна, В. Бернхема, М. Борщевського, А. Бугаренка, Т. Варфоломєєвої, Є. Васьковського, М. Вінавера, І. Гессена, І. Гловацького, М. Гольдштейна, С. Деханова, А. Жалінського, Т. Захарченка, Б. Кістяковського, А. Козьмініх, А. Коні, А. Кормича, А. Кучерени, В. Медведчука, Р. Мельниченка, О. Насадюка, Н. Обловацької, П. Обнинського, С. Прилуцького, С. Сафулько, О. Святоцького, В. Святоцької, О. Синеокого, А. Стоянова, С. Тарасової, Д. Фіолєвського, І. Фойницького, С. Фурсы, Л. Хвана, В. Шкарупи, О. Яновської та ін.

Нормативно-правову базу дослідження становлять: закони і нормативні акти України та зарубіжних країн, міжнародно-правові акти, в яких відображено принципи адвокатської діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним монографічним теоретико-правовим дослідженням загальнотеоретичних підходів до моделювання адвокатської діяльності, їх особливостей та різновидів моделей.

Здійснення дослідження дало змогу отримати результати і надати такі пропозиції:

уперше:

визначено комплексні загальнотеоретичні підходи щодо моделювання адвокатської діяльності: суб'єктний, інституціональний, функціональний;

визначено суб'єктний підхід як такий, що відображує якісні риси суб'єкта, який здійснює правовий захист клієнта, потенціал його професійного самоудосконалення як суб'єкта адвокатської діяльності; виокремлено статусні моделі надання правової допомоги та моделі допуску іноземних адвокатів;

використано інституціональний підхід як такий, що дозволяє виявити внутрішні інституційно-організаційні особливості адвокатської діяльності, та виокремити моделі розвитку адвокатури як соціально-правового інституту, моделі організації адвокатської професії, моделі організації адвокатського самоврядування;

визначено функціональний підхід як такий, що відображує функціональні особливості професійної діяльності адвокатів та дозволяє охарактеризувати моделі професійної спеціалізації адвокатів, моделі адвокатської монополії на надання правової допомоги, моделі безоплатної правової допомоги;

удосконалено:

типологізацію моделей адвокатури шляхом виокремлення правових відносин, де інститут адвокатури чи адвокатська діяльність в окремих правових системах відрізняються від їх стану в інших правових системах;

зміст моделей інституту адвокатури та адвокатської діяльності, а саме: статусні моделі надання правової допомоги, моделі допуску іноземних адвокатів, моделі розвитку адвокатури як соціально-правового інституту, моделі організації адвокатської професії, моделі організації адвокатського самоврядування, моделі адвокатської монополії на надання правової допомоги, моделі безоплатної правової допомоги;

зміст моделей професійної спеціалізації адвокатів за функціями, інстанціями, галузями; національних та наднаціональних моделей інституту адвокатури; гендерної адвокатури; зміст правової фікції в адвокатурі;

положення загальнотеоретичної юриспруденції стосовно понять «метод правового моделювання», «модель», «правова модель», «модель адвокатської діяльності», «критерій», «типологізація» у контексті дослідження інституту адвокатури та адвокатської діяльності;

історіографію досліджень адвокатської діяльності та інституту адвокатури, починаючи із Стародавньої Греції і Стародавнього Риму, і закінчуючи сучасними науковими працями у цій сфері;

набули подальшого розвитку:

погляди щодо адвокатури, її виникнення, становлення, функціонування і розвитку як правового інституту громадянського суспільства і правозахисної системи держави;

методологічні основи дослідження інституту адвокатури та типологізації моделей адвокатської діяльності шляхом розкриття потенціалу методу правового моделювання цієї діяльності;

уявлення про особливості організації інституту адвокатури та адвокатської діяльності у різних правових системах за різних часових періодів;

положення про особливості функціонування української адвокатури та пропозиції щодо її реформування у бік набуття практичної незалежності і саморегулювання, формування високого статусу адвокатської спільноти.

Практичне значення одержаних результатів. Основні теоретичні положення дисертації є внеском автора до процесу подальшого удосконалення правових основ інституту адвокатури та адвокатської діяльності.

Основні положення, висновки і рекомендації дослідження можуть бути використаними у:

науково-дослідній роботі – як підґрунтя для подальшої розробки теоретико-методологічних положень про моделі інституту адвокатури та адвокатської діяльності;

юридичній практиці – при розробці нових норм національного права, усуненні прогалин у національному законодавстві у сфері правового регулювання інституту адвокатури;

освітній діяльності – при складанні навчальних планів і програм із професійної підготовки фахівців, при підготовці та викладанні навчальних дисциплін з теорії держави і права, порівняльної адвокатури, адвокатури України та інших дисциплін, при підготовці курсових, дипломних та магістерських робіт.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації, підсумки розробки проблеми, одержані узагальнення та висновки обговорювалися на засіданнях кафедри теорії держави і права та кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Національного університету «Одеська юридична академія».

Результати дослідження було апробовано на: V Міжнародній науковій конференції «Компаративістські читання» (м. Одеса, 26–28 квітня 2013 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини» (м. Одеса, 20–21 вересня 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Право: історія, теорія, практика» (м. Львів, 14–15 березня 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Вплив юридичної науки на розвиток міжнародного та національного законодавства» (м. Харків, 21–22 березня 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії» (м. Ужгород, 28–29 березня 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання публічного та приватного права у контексті сучасних процесів реформування законодавства» (м. Херсон, 11–12 квітня 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 16–17 травня 2014 р.); науковій конференції «Сучасні проблеми порівняльного правознавства» (м. Ужгород, 6–8 травня 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України» (м. Одеса, 15–16 травня 2015 р.).

Публікації. Основні положення і висновки дисертації знайшли відображення у 16 публікаціях, у т.ч. 6 – у наукових фахових виданнях, що входять до затвердженого переліку, 1 – у зарубіжному виданні, 9 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації зумовлена її метою та поставленими завданнями і складається із вступу, чотирьох розділів, які містять дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 240 сторінок, із них основного тексту – 209 сторінок, список використаних джерел налічує 296 найменувань і розміщений на 31 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено зв'язок з науковими планами, поставлено мету та визначено задачі дослідження, його об'єкт, предмет, методологію, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані про їхню апробацію та опублікування.

Перший розділ «Теоретико-методологічні засади дослідження моделювання адвокатської діяльності» складається з чотирьох підрозділів і присвячений розгляду історії та розкриттю методології дослідження за темою дисертації.

У **підрозділі 1.1. «Історіографія дослідження моделювання адвокатської діяльності»** розглянуто процес формування, становлення та розвитку інституту адвокатури.

Зазначено, що підвищений дослідницький інтерес до вивчення моделей адвокатської діяльності у правовому житті суспільства як на сучасному етапі, так і в процесі становлення та розвитку інституту адвокатури, вимагає вивчення генезису правових досліджень у сфері адвокатської діяльності та застосування усього методологічного арсеналу сучасної юридичної науки. Указано на те, що більшість дослідників пов'язують виникнення інституту адвокатури з розвитком ораторського мистецтва і формуванням адвокатської діяльності у Стародавній Греції і Стародавньому Римі.

Зазначено, що дослідження історіографії інституту адвокатури та адвокатської діяльності дозволяє визначити умови виникнення і формування інституту адвокатури, всебічно розглянути теоретико-правові основи адвокатури як правового і соціального інституту в різних правових системах.

У **підрозділі 1.2. «Методологічні основи дослідження інституту адвокатури та типологізації моделей адвокатської діяльності»** розглянуто проблемні аспекти методології дослідження як самого інституту адвокатури, так і типологізації моделей адвокатської діяльності.

З'ясовано, що правове дослідження інституту адвокатури та моделювання адвокатської діяльності ґрунтується на діалектичному підході як основному способі об'єктивного пізнання дійсності та залученні цивілізаційного, аксіологічного, антропологічного, порівняльно-правового, герменевтичного, історичного, системного, синергетичного підходів до вивчення інституту адвокатури та його нормативно-правового масиву в узагальнюючих закономірностях і в різноманітні форм прояву змісту.

Зазначено, що дослідження адвокатської діяльності базується на методологічному плюралізмі та вимагає визнання об'єктивно існуючого процесу зближення і взаємозапозичення різних елементів правових систем, врахування усіх політичних, соціальних, економічних факторів, історичної ситуації, а також обставин, які вплинули на еволюцію того чи іншого інституту адвокатури.

У **підрозділі 1.3. «Теоретико-методологічний потенціал методу правового моделювання у дослідженні адвокатської діяльності»** розглянуто можливості та шляхи використання методу правового моделювання в теоретичному дослідженні інституту адвокатури, що є пріоритетним напрямком сучасного наукового пізнання.

Доведено важливість та ефективність методу моделювання, що у сучасності використовується різними науками і галузями знань. Звернено увагу на те, що раніше існувала думка про те, що доля методу моделювання – лише технічні та природничі науки, а тепер його використання і в науках громадських вважається доцільним і, більше того – перспективним.

Зазначено, що завдяки методу моделювання та залученню необхідних правових категорій у дослідженні вдалося сконструювати і дослідити моделі інституту адвокатури та адвокатської діяльності, здійснити їх типологізацію і зробити ще один крок на шляху дослідження основ і особливостей інституту адвокатури та адвокатської діяльності.

У **підрозділі 1.4. «Особливості основних підходів, що застосовуються до моделювання адвокатської діяльності»** розглянуто основні підходи до моделювання адвокатської діяльності та їх особливості.

Визначено суб'єктний підхід як такий, що відображає якісні риси суб'єкта, який здійснює правовий захист клієнта, потенціал його професійного самовдосконалення як суб'єкта адвокатської діяльності; інституціональний підхід як такий, що дозволяє виявити внутрішні інституційно-організаційні особливості адвокатської діяльності; функціональний підхід як такий, що відображає функціональні особливості професійної діяльності адвокатів.

Зазначено, що вивчення адвокатури з точки зору суб'єктного, інституціонального, функціонального підходів до моделювання адвокатської діяльності дозволяє здійснити теоретико-правове наукове дослідження, присвячене комплексному, всебічному осмисленню організації інституту адвокатури, дослідити важливі складові об'єкта дослідження, виявити

особливості, загальні та відмінні риси в організації та діяльності адвокатури в різних правових системах. Здійснено аналіз кожного із цих підходів.

Другий розділ «Суб'єктний підхід до моделювання адвокатської діяльності» складається із двох підрозділів і присвячений розглядові суб'єктного підходу до моделювання адвокатури через дослідження статусних моделей надання правової допомоги та моделей допуску іноземних адвокатів.

У **підрозділі 2.1. «Статусні моделі надання правової допомоги»** розглянуто різноманітні статусні моделі надання правової допомоги.

Зазначено, що статусні моделі надання правової допомоги обумовлені історико-правовим розвитком правозахисників від родичів до професійних адвокатів, особливостями гонорарно-договірної практики, якістю спеціально-правових знань, становою організацією та професійно-етичною відповідністю. Залежно від статусу суб'єктів надання правової допомоги виокремлено родинну модель адвокатської діяльності та професійно-договірну модель адвокатської діяльності.

Доведено, що статусні моделі адвокатури поширюються і на гендерну адвокатуру (статева приналежність як ознака статусу), а саме на розмежування прав чоловіків та жінок бути правозахисниками.

Вказано на те, що правова фікція значною мірою впливала на розвиток адвокатури і була особливим перехідним етапом від родинної адвокатури до професійно-договірної. Доведено, що статусні моделі адвокатури поширюються і на гендерну адвокатуру (статева приналежність як ознака статусу), а саме на розмежування прав чоловіків та жінок бути правозахисниками.

У **підрозділі 2.2. «Моделі допуску іноземних адвокатів»** розглянуто можливі моделі допуску іноземних адвокатів до надання правової допомоги на території приймаючої держави.

Зазначено, що у той час як правова глобалізація охоплює всі сторони державно-правової дійсності, інститут адвокатури розвивається відповідно до загальносвітових глобалізаційних тенденцій. Сучасні адвокати мають право здійснювати адвокатську діяльність у декількох юрисдикціях, чим активно користуються. Залежно від допуску іноземних адвокатів до надання правових послуг на території приймаючої держави функціонують забороняюча, обмежуюча і вільна моделі.

Акцентовано увагу на тому, що в Європейському Союзі функціонує вільна модель допуску іноземних адвокатів, яка склалася у контексті права на свободу пересування послуг і свободу установи на території Спільного Ринку Європейського Економічного Співтовариства, а в подальшому і Європейського Союзу, завдяки нормативно-правовому спрощенню порядку реалізації адвокатами можливості займатися адвокатською практикою в державі, іншій, ніж та, де особою було отримано професійну освіту і статус адвоката.

Третій розділ «Інституціональний підхід до моделювання адвокатської діяльності» складається із трьох підрозділів і присвячений дослідженню основних моделей розвитку адвокатури за інституціональним підходом.

У підрозділі 3.1. «*Моделі розвитку адвокатури як соціально-правового інституту*» розглянуто різні моделі розвитку адвокатури як соціально-правового інституту. Зазначено, що моделі адвокатської діяльності відображують залежність інституту адвокатури від правового, соціального, політичного клімату всередині країни. У залежності від значення інституту адвокатури у політичній і соціальній системах держави виокремлено ізоляційну, етатичну, комерційну та соціальну моделі адвокатської діяльності.

Наголошено, що стан інституту адвокатури відображає стан політичної і соціальної систем держави, ступінь захищеності прав людини, реалізацію державних гарантій надання громадянам правової допомоги. Адвокатура як інститут правозахисної системи держави реалізує тільки ті можливості захисту, яких юридично надано державою.

У підрозділі 3.2. «*Моделі організації адвокатської професії*» розглянуто однорівневу та багаторівневу моделі адвокатури. Визначено, що під впливом історико-правових чинників у деяких державах функціонує поділ адвокатської професії, натомість в інших – представництво з правозаступництвом об'єдналося в руках одного класу осіб. Моделі організації адвокатської професії об'єднують однорівневу і багаторівневу моделі адвокатської професії, в залежності від кількості в державі юридичних професій, що входять до складу адвокатури.

Зроблено висновок, що, незважаючи на істотні відмінності в механізмові надання правових послуг при однорівневій і багаторівневій моделях, їх різноплановість не впливає на якість адвокатської діяльності, а багаторівнева модель, незважаючи на тенденції злиття, зберегла свої традиції і успішно функціонує в багатьох правових системах і на теперішній час.

У підрозділі 3.3. «*Моделі організації адвокатського самоврядування*» розглянуто моделі організації самоврядування адвокатів.

Установлено, що в залежності від кількості професійних адвокатських організацій в державі, яким належить право регулювання адвокатської діяльності, моделі організації адвокатського самоврядування поділяються на два види: модель єдиної професійної організації адвокатського самоврядування та модель кількох професійних адвокатських організацій.

Зазначено, що членство у професійних адвокатських організаціях може бути як добровільним, так і загальнообов'язковим, а поряд з однією або кількома професійними організаціями адвокатів у межах однієї держави також функціонують регіональні та міжнародні професійні організації адвокатів і юристів.

Четвертий розділ «Функціональний підхід до моделювання адвокатської діяльності» складається з трьох підрозділів і присвячений дослідженню моделей адвокатури за функціональним підходом.

У підрозділі 4.1. «*Моделі професійної спеціалізації адвокатів*» розглянуто різні напрямки адвокатської діяльності у залежності від професійної спеціалізації адвокатської діяльності.

Для характеристики різноманітності функцій і сфер адвокатської діяльності здійснено моделювання професійної діяльності адвокатів. Визначено такі моделі професійної спеціалізації адвокатів: за функціями (модель надання безоплатної правової допомоги; модель надання правових послуг державним органам; модель юридичного супроводу підприємств; модель захисту громадських інтересів; модель участі у позасудовому вирішенні спорів); за інстанціями (модель надання правової допомоги у нижчих судах держави, модель надання правової допомоги у вищих судах держави, модель надання правової допомоги в наднаціональних судах); за інститутами (галузева спеціалізація).

У підрозділі 4.2. «*Моделі адвокатської монополії на надання правової допомоги*» розглянуто різні моделі адвокатської діяльності у залежності від наявності можливості в адвокатів володіти монополією на надання правової допомоги.

Акцентовано увагу на тому, що адвокатська монополія на надання юридичних послуг передбачає виключне фактичне і юридичне право адвокатів на представництво в судах (у цьому дослідженні практики у цивільних і кримінальних справах) і на надання юридичних консультацій, і неможливості здійснення вищезазначеної діяльності будь-якою бажаною особою без освіти, успішного подолання кваліфікаційних випробувань, теоретичного і практичного досвіду, професійних навичок і вмінь.

Встановлено, що моделі адвокатської монополії на надання правової допомоги включають модель абсолютної монополії, модель обмеженої монополії, модель вільного ринку правових послуг.

У підрозділі 4.3. «*Особливості моделей безоплатної правової допомоги*» розглянуто різні моделі надання адвокатами безоплатної правової допомоги.

Проаналізовано найбільш поширені моделі надання адвокатами безоплатної правової допомоги: модель *Judicare*, модель офісу державних захисників (*Public Defenders*), модель *Ex officio*, контрактна модель, модель *Pro bono*, модель юридичних клінік, змішана модель. Зазначено, що положення про безоплатну правову допомогу є не тільки основним компонентом у розширенні доступу до правосуддя у правовій державі, але й фундаментальною гарантією, яка належить до складу поняття права на чесний судовий розгляд та охороняється міжнародним законодавством щодо захисту прав людини.

Доведено, що єдині стандарти у сфері регулювання безоплатної допомоги є відсутніми, у кожній державі склалася своя модель, що відповідає місцевим культурним та історичним особливостям, правовим традиціям і фінансовим можливостям держави, частіше за все це так звана змішана модель, яка поєднує в собі елементи різних моделей.

ВИСНОВКИ

За результатами наукового дослідження сформульовано такі висновки:

1. Метод правового моделювання має високий методологічний потенціал у дослідженні інституту адвокатури та адвокатської діяльності, оскільки надає можливість, завдяки залученню категорій «модель», «правова модель», «критерій», «типологізація», замінити інститут адвокатури або певну характеристику адвокатської діяльності на аналогічну теоретичну модель, що, у свою чергу, дозволяє вивчати об'єкт пізнання шляхом дослідження даної теоретичної моделі, яка відтворює принципи організації та функціонування системи шляхом розщеплення на структурні елементи, їх уявлення як структурного елемента (частини) системи і перенесення отриманих даних на інститут адвокатури або адвокатську діяльність.

2. Розмежування загальнотеоретичних підходів до моделювання інституту адвокатури та адвокатської діяльності дозволило дослідити важливі складові об'єкта дослідження. Суб'єктний підхід відображає якісні риси особистості, яка надає правовий захист клієнтові, її потенціал до професійного самоудосконалення як суб'єкта адвокатської діяльності у специфічних умовах розвитку суспільства і держави, особливості допуску іноземних адвокатів як суб'єктів надання правової допомоги у приймаючій державі. Інституціональний підхід дозволяє, дослідивши організацію інституту адвокатури у різних правових системах, виявити внутрішні інституційно-організаційні особливості у функціонуванні адвокатури як нормативно-правового утворення, які стосуються адвокатської професії, адвокатського самоврядування та значення адвокатури як соціально-правового інституту. Функціональний підхід узагальнює функціональні особливості професійної діяльності адвокатів, які склалися під впливом нормативно-правового регулювання, серед яких професійна спеціалізація адвокатів, особливості безоплатної правової допомоги, адвокатська монополія на надання правових послуг.

3. Залежно від статусу суб'єктів надання правової допомоги виокремлено родинну модель адвокатської діяльності, що припускає участь у судовому процесі родичів, сусідів чи друзів як представників або захисників сторони на безоплатній основі, та професійно-договірну

модель адвокатської діяльності, що припускає участь у судовому процесі особи, яка володіє професійними юридичними навичками, як представника або захисника сторони на договірній і платній основі. У деяких державах існував перехідний етап від родинної адвокатури до професійно-договірної, заснований на правовій фікції. Статусні моделі адвокатури поширюються і на гендерну адвокатуру.

4. Моделі допуску іноземних адвокатів включають забороняючу, обмежуючу і вільну моделі залежно від допуску іноземних адвокатів до надання правових послуг на території приймаючої держави. Забороняюча модель полягає у цілковитій ізоляції правової системи держави від участі іноземних адвокатів у наданні правової допомоги. Обмежуюча модель дозволяє участь іноземних адвокатів у наданні правових послуг на території приймаючої держави, але місцева влада на свій розсуд регулює умови допуску до адвокатської практики та обмеження діяльності іноземного адвоката на території приймаючої держави. Вільна модель передбачає допуск іноземних адвокатів до практики без жодних обмежень, наділяючи їх тими ж правами, що й адвокатів відповідної юрисдикції, включаючи право надавати юридичні послуги за правом своєї країни.

5. Моделі розвитку адвокатури як соціально-правового інституту включають ізоляційну, етатичну, комерційну та соціальну моделі адвокатської діяльності, залежно від значення інституту адвокатури у політичній і соціальній системах держави. Ізоляційна модель обмежує або забороняє адвокатську діяльність на державному рівні, а публічне значення адвокатури навмисне занижується. Етатична модель визначає, що інститут адвокатури хоч і юридично незалежний, але фактично виконує функцію державного органу зі сприяння соціалістичному правосуддю і пропагандистсько-виховному впливові на населення. Згідно з комерційною моделлю, адвокатська діяльність зводиться до надання юридичних послуг бізнесменам, фірмам, корпораціям з метою отримання високої фінансової вигоди. Соціальна модель визначає, що інститут адвокатури – це елемент громадянського суспільства і правозахисної системи держави, який є гарантом безпеки та справедливості, сприяє реалізації задекларованих державою прав, при цьому рівень захисту прав людини і громадянина у суспільстві є високим, моральні принципи адвокатів – більш стійкими.

6. Моделі організації адвокатської професії поділено на однорівневу і багаторівневу, залежно від кількості в державі юридичних професій, що входять до складу адвокатури. Однорівнева модель характеризується функціонуванням у правовій системі єдиної адвокатської професії, яка з'єднує функції правозахисника, судового представника, консультанта з правових питань в одній особі. Багаторівнева модель характеризується поділом адвокатури на декілька самостійних професій: адвокатів і повірених.

7. Моделі організації адвокатського самоврядування залежно від кількості професійних адвокатських організацій і держави, яким належить право регулювання адвокатської діяльності, поділено на модель єдиної організації адвокатського самоврядування та модель кількох професійних адвокатських організацій. Модель єдиної організації адвокатського самоврядування характеризується наявністю однієї професійної адвокатської організації в державі, якій належить монополієне право врегулювання діяльності усіх адвокатів незалежно від обов'язковості членства, найчастіше має розгорнуту регіональну структуру. Модель кількох професійних організацій передбачає наявність двох і більше саморегульованих і повністю відокремлених від держави професійних організацій адвокатів, які традиційно функціонують на території окремої держави, що пов'язано з поділом держави на кілька територій, мовним різноманіттям, функціонуванням багаторівневої моделі адвокатської діяльності, розподілом функцій адвокатського самоврядування, великою кількістю добровільних професійних організацій.

8. Моделювання професійної діяльності адвокатів дозволяє характеризувати різноманітність функцій, сфер і напрямків адвокатської діяльності. Залежно від професійної спеціалізації адвокатської діяльності визначено моделі професійної спеціалізації адвокатів за функціями (модель надання безоплатної правової допомоги; модель надання правових послуг державним органам; модель юридичного супроводу підприємств; модель захисту громадських інтересів; модель участі у позасудовому вирішенні спорів); за інстанціями (модель надання правової допомоги у нижчих судах держави, модель надання правової допомоги у вищих судах держави, модель надання правової допомоги в наднаціональних судах); за інститутами (галузева спеціалізація).

9. Моделі адвокатської монополії на надання правової допомоги (у цьому дослідженні практики у цивільних і кримінальних справах) об'єднують модель абсолютної монополії, модель обмеженої монополії, модель вільного ринку правових послуг. Модель абсолютної монополії на надання правових послуг передбачає, що адвокат володіє винятковим правом на надання консультаційних послуг та представництво клієнта в суді. Модель обмеженої монополії передбачає, що тільки представництво в судах є прерогативою адвокатів (найчастіше у кримінальному процесі), а на надання консультацій із правових питань та представництво в цивільному процесі мають право й інші особи (частіше, юристи). Модель вільного ринку правових послуг характеризується тим, що можливістю надання юридичної допомоги наділено будь-яку бажачу особу (у деяких країнах і для конкретного кола справ ставиться вимога про вищу юридичну освіту) нарівні з адвокатами.

10. Найбільш поширеними моделями надання безоплатної правової допомоги адвокатами є: модель *Judicare*, модель офісу державних захисників

(*Public Defenders*), модель *Ex officio*, контрактна модель, модель *Pro bono*, модель юридичних клінік, змішана модель. Світовий досвід свідчить, що для забезпечення незаможних громадян юридичними послугами найбільш оптимальним варіантом є змішана модель, яка поєднує в собі елементи різних моделей безоплатної правової допомоги.

11. Ефективна і повноцінна адвокатура – запорука становлення в Україні правової держави, формування правозахисної системи і громадянського суспільства, які функціонують для захисту та охорони стандартів прав людини. Адвокатура України володіє високим потенціалом, щоби з часом, завдяки удосконаленню законодавства, підтримці еліт і формуванню високої правової культури суспільства у ході загальноправової реформи стати на шлях удосконалення, набуття практичної незалежності і саморегулювання, формування високого статусу адвокатської спільноти в державі та громадянському суспільстві.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Переверза И. Правовое регулирование института адвокатуры в Европейском Союзе / И. Переверза // Юридичний вісник. – 2013. – № 3. – С. 194–199.

2. Переверза И.М. Основные модели адвокатской деятельности в национальных правовых системах: проблема классификации / И.М. Переверза // Порівняльно-аналітичне право: електронне наукове фахове видання. – 2014. – № 2. – С. 352–357.

3. Переверза И.М. Основные направления профессиональной специализации адвокатской деятельности: сравнительно-правовое исследование / И.М. Переверза // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць ; НУ ОЮА. – О., 2014. – № 73. – С. 184–189.

4. Переверза И.М. Типологизация моделей адвокатской деятельности: методологический аспект / И.М. Переверза // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2014. – № 5. – С. 246–252.

5. Переверза И.М. Теоретико-методологический потенциал моделирования в исследовании института адвокатуры / И.М. Переверза // *Legea si Viata*. – 2015. – № 5. – С. 49–52.

6. Переверза И.М. Особенности правовой природы института адвокатуры / И.М. Переверза // Молодий вчений. – 2015. – № 5. – С. 68–72.

7. Переверза И.М. Особенности основных подходов до моделирования адвокатской деятельности / И.М. Переверза // Право і суспільство. – 2015. – № 6–2. – С. 20–26.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

1. Переверза И.М. Трансформация модели института адвокатуры в контексте общеправовой реформы в Украине / И.М. Переверза // Компаративістські читання : матеріали V Міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 26–28 квітня 2013 р.). – О., 2013. – С. 238–240.

2. Переверза И.М. Роль адвоката в обеспечении эффективного представительства заявителя в Европейском Суде по правам человека / И.М. Переверза // Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 20–21 вересня 2013 р.). – О., 2013. – С. 156–162.

3. Переверза И.М. Адвокатура в Стародавній Греції та Стародавньому Римі / И.М. Переверза // Право: історія, теорія, практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 14–15 березня 2014 р.). – Львів, 2014. – С. 14–17.

4. Переверза И.М. Место института адвокатуры в гражданском обществе и классификация моделей адвокатской деятельности / И.М. Переверза // Вплив юридичної науки на розвиток міжнародного та національного законодавства : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21–22 березня 2014 р.). – Х., 2014. – С. 8–11.

5. Переверза И.М. Модели организации адвокатского самоуправления: к вопросу классификации / И.М. Переверза // Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 28–29 березня 2014 р.). – Ужгород, 2014. – С. 276–281.

6. Переверза И.М. Адвокатская деятельность: одноуровневая и многоуровневая модели / И.М. Переверза // Актуальні питання публічного та приватного права у контексті сучасних процесів реформування законодавства : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 11–12 квітня 2014 р.). – Херсон, 2014. – С. 262–266.

7. Переверза И.М. К вопросу о классификации моделей правового регулирования допуска иностранных адвокатов на территории принимаемого государства / И.М. Переверза // Правове життя сучасної України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16–17 травня 2014 р.). – О., 2014. – С. 327–329.

8. Переверза И.М. Роль сравнительно-правового подхода в исследовании института адвокатуры / И.М. Переверза // Сучасні проблеми порівняльного правознавства : матеріали наук. конф. (м. Ужгород, 6–8 травня 2015 р.). – Ужгород, 2015. – С. 107–109.

9. Переверза И.М. Участие адвокатов во внесудебных способах урегулирования споров / И.М. Переверза // Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15–16 травня 2015 р.). – О., 2015. – С. 443–445.

АНОТАЦІЯ

Переверза И.М. Загальнотеоретичні підходи до моделювання адвокатської діяльності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права, історія політичних і правових учень. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2016.

Дисертацію присвячено комплексному загальнотеоретичному дослідженню підходів щодо моделювання адвокатської діяльності. Доведено, що завдяки залученню методу правового моделювання можна систематизувати знання про адвокатуру у конкретні правові моделі, провести їх типологізацію та синтезувати нові якісні висновки про розвиток і функціонування цього інституту.

Визначено суб'єктний, інституціональний та функціональний підходи до моделювання інституту адвокатури та адвокатської діяльності.

Суб'єктний підхід дозволяє охарактеризувати статусні моделі надання правової допомоги, які поділяються на родинну та професійно-договірну моделі адвокатської діяльності, та моделі допуску іноземних адвокатів, що включають забороняючу, обмежуючу і вільну моделі.

Інституціональний підхід дозволяє розкрити сутність моделей розвитку адвокатури як соціально-правового інституту, що включають ізоляційну, етатичну, комерційну та соціальну моделі; моделей організації адвокатської професії, які об'єднують однорівневу і багаторівневу моделі; моделей організації адвокатського самоврядування, які поділяються на модель єдиної організації адвокатського самоврядування та модель кількох професійних адвокатських організацій.

Функціональний підхід дозволяє визначити моделі професійної спеціалізації адвокатів за функціями, за інстанціями, за інститутами; дослідити моделі адвокатської монополії на надання правової допомоги, а саме: модель абсолютної монополії, модель обмеженої монополії, модель вільного ринку правових послуг; визначити моделі безоплатної правової допомоги: модель *Judicare*, модель офісу державних захисників (*Public Defenders*), модель *Ex officio*, контрактну модель, модель *Pro bono*, модель юридичних клінік, змішану модель.

Ключові слова: інститут адвокатури, адвокатська діяльність, метод правового моделювання, підходи до моделювання інституту адвокатури, моделі адвокатської діяльності.

АННОТАЦИЯ

Переверза И.М. Общетеоретические подходы к моделированию адвокатской деятельности. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.01 – теория и история государства и права, история политических и правовых учений. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2016.

Диссертация посвящена комплексному общетеоретическому исследованию подходов к моделированию адвокатской деятельности. Использовано субъектный, институциональный и функциональный подходы к моделированию института адвокатуры и адвокатской деятельности для исследования важных составляющих объекта исследования.

В рамках субъектного подхода определены статусные модели предоставления правовой помощи и модели допуска иностранных адвокатов. В зависимости от статуса субъектов предоставления правовой помощи статусные модели включают родственную модель и профессионально-договорную модель адвокатской деятельности. Отмечено, что статусные модели адвокатуры распространяются также на гендерную адвокатуру. Определено, что модели допуска иностранных адвокатов включают запрещающую, ограничивающую и свободную модели, в зависимости от допуска иностранных адвокатов к оказанию правовых услуг на территории принимающего государства.

В рамках институционального подхода раскрыта сущность моделей развития адвокатуры как социально-правового института, моделей организации адвокатской профессии, моделей организации адвокатского самоуправления. Модели развития адвокатуры как социально-правового института включают изоляционную, этатическую, коммерческую и социальную модели адвокатской деятельности, в зависимости от значения института адвокатуры в политической и социальной системе государства. Исследована структура адвокатской профессии в историко-правовом срезе, что позволило определить модели организации адвокатской профессии, которые объединяют одноуровневую и многоуровневую модели, в зависимости от количества в государстве юридических профессий, входящих в состав адвокатуры. Указано, что модели организации адвокатского самоуправления объединяют модель единой организации адвокатского самоуправления и модель нескольких профессиональных адвокатских организаций, в зависимости от количества профессиональных адвокатских организаций в государстве, которым принадлежит право регулирования адвокатской деятельности.

В рамках функционального подхода определены модели профессиональной специализации адвокатов, модели адвокатской монополии на предоставление правовой помощи, модели бесплатной правовой помощи. Модели профессиональной специализации адвокатов в зависимости от профессиональной специализации адвокатской деятельности делятся по функциям, инстанциям и институтам. Модели профессиональной специализации адвокатов по функциям

включают: модель предоставления бесплатной правовой помощи, модель предоставления правовых услуг государственным органам, модель юридического сопровождения предприятий, модель защиты общественных интересов, модель участия во внесудебном разрешении споров; по инстанциям: модель оказания правовой помощи в низших судах государства, модель оказания правовой помощи в высших судах государства, модель оказания правовой помощи в наднациональных судах; по институтам – отраслевая специализация. Исследованы модели адвокатской монополии на предоставление правовой помощи, а именно: модель абсолютной монополии, модель ограниченной монополии, модель свободного рынка правовых услуг, в зависимости от наличия у адвокатов исключительного фактического и юридического права на представительство в судах и на оказание юридических консультаций. Охарактеризованы модели бесплатной правовой помощи: модель *Judicare*, модель офиса государственных защитников (*Public Defenders*), модель *Ex officio*, контрактная модель, модель *Pro bono*, модель юридических клиник, смешанная модель.

Ключевые слова: институт адвокатуры, адвокатская деятельность, метод правового моделирования, подходы к моделированию института адвокатуры, модели адвокатской деятельности.

SUMMARY

Pereverza I.M. General theoretical approaches to modeling advocacy. – Manuscript.

The thesis for the candidate of law degree in specialty 12.00.01 – theory and history of state and law, history of political and legal doctrines. – National University «Odessa Law Academy», Odessa, 2016.

Dissertation is devoted to a complex of general theoretical research of approaches to modeling the advocacy. The subjective, institutional and functional approaches are used for modeling the institution of Bar and advocacy in order to determine the important components of the research object.

Within the framework of the subjective approach the status models of legal aid and models of the admission of foreign lawyers are defined. Depending on the status of the subjects of legal aid the status models include the family model and professional contract model of advocacy. It is noted that the status models of the Bar also apply to the gender advocacy. Determined that models of the admission of foreign lawyers include banning, restriction and free models, depending on the admission of foreign lawyers to provide legal services on the territory of the receiving state.

The essence of models of development of the Bar as a social and legal institution, models of organization of the legal profession and models of organization of lawyer's self-management is disclosed within the framework

of the institutional approach. The models of development of the Bar as a social and legal institution include the isolation, etatical, commercial and social models of advocacy, depending on the value of the institution of the Bar in the political and social system of the state. The structure of the legal profession is studied in the historical and legal cut, which made possible to determine the models of organization of the legal profession. It combines the single-level and multi-level models, depending on the number of the legal professions classified as members of the Bar in the state. It is indicated that models of organization of lawyer self-management combine the model of unified organization of lawyer self-management and the model of several professional organizations of lawyers, depending on the number of professional lawyers organizations in the country which have the right to regulate the advocacy.

Models of professional specialization of lawyers, models of the advocacy monopoly on the provision of legal aid, models of free legal assistance were identified within the framework of the functional approach. Models of professional specialization of lawyers depending on the professional expertise of advocacy are divided by functions, instances and institutions. Models of professional specialization of lawyers by functions include: the model of provision of free legal assistance, the model of legal services to government agencies, the model of legal support of enterprises, the model of protection of the public interest, the model of the extra-judicial resolution of disputes. Models of professional specialization of lawyers by chain of instances include: the model of provision of legal assistance in the lower courts of the state, the model of provision of legal assistance in the higher courts of the state, the model of providing legal assistance in supranational courts. Models of professional specialization of lawyers by chain of institutions include the branch specialization.

The models of the advocacy monopoly in providing the legal aid are investigated as follows: absolute monopoly model, the model of a limited monopoly, free market model of legal services, – which depends on the availability of lawyer's exceptional factual and legal right to represent in the courts and to provide the legal advice. The models of free legal assistance are characterized as follows: the Judicare model, the Public Defenders model, the Ex officio model, the contract model, the Rro bono model, the model of legal clinics, the mixed model.

Keywords: institute of the Bar, advocacy, the method of legal modeling, approaches to modeling the institution of the Bar, models of advocacy.

Підписано до друку 01.06.2016.
Формат 60х90/16. Ум.-друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.

Видавець і виготовлювач ІПП «Фенікс»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.2002 р.
65009, м. Одеса, вул. Зоопаркова, 25. Тел. 7777-591.